

# NEVŞEHİRLİ ÂŞIK AHMET'İN YAŞAMI ve ŞİİRİ ÜZERİNE

**Murat Devrim Dirlikyapan\***

**H**alk edebiyatında hangi âşık şiiri temsilcilerine “âşık”, “saz şairi”, “meydan şairi”, “ozan”, “kalem şairi” ve “halk şairi” gibi adlar verilmesi gerektiği, tartışma konusudur. Birçok halkbilimciye göre “âşık” olmanın temel kıstaslarından biri, saz çalmaktır. Ancak, ilk devirlerde yetişen âşıkların saz çalıp çalmadıkları hakkında yeterince bilgimiz olmadığı gibi, son devirlerde sanatlarını saz eşliğinde icra etmeyen şairlerin oluşturduğu bir gelenekten söz etmek de mümkündür. Bu çalışmada herhangi bir enstrüman kullanılmayan, ancak şiirlerini besteli bir şekilde yaratan, besteli bir şekilde icra eden, bu yönüyle de “âşık” sayılabilecek halk şairlerimizden Nevşehirli Âşık Ahmet üzerinde durulacaktır.

1950 Nevşehir doğumlu olan Âşık Ahmet'i yerel gazetelerde yayımladığı şiirlerinden ve 1978 ile 2002'de oluşturulup eşe dosta dağıtılan amatör albüm kayıtlarından tanıyoruz. Elimizde 1991'de gerçekleştirilen bir video kaydı ve 1960'lı yıllardan günümüze kadar yazdığı şiirlerin bulunduğu 4 el yazması defter de var. Bu defterlerde çoğu koşma tarzında, yaklaşık 150 kadarı küçük değişikliklerle yeniden yazılmış ve tamamı Âşık Ahmet'e ait 558 şiir bulunuyor.

## 1. Geçim Derdi ve Türkülerle Dolu Bir Yaşam

Âşık Ahmet, geçimlerini nesillerden beri Nevşehir'e özgü sarı taş yontuculuğundan sağlayan, üç çocuklu yoksul bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiş. İlkokul mezunu olan şair, ailesinin ekonomik durumları iyi olmadığı için çocukluğundan beri hep çalışmak

\* Yrd. Doç. Dr. Çağ Üniversitesi Öğretim Üyesi

zorunda kalmış. İlkokul yıllarında, özellikle tatil günlerinde en çok yaptığı iş, “seklem çekmek” olmuş. Bazen zahide pazarından alışveriş yapanların aldıkları bakliyat çuvallarını eşeklere yükleyip evlerine taşır, bazen de mal pazarından hayvan alanların küçükbaş hayvanlarını ite çeke evlerine götürürmüş. İlkokul biter bitmez sanayide çırak olarak çalışmaya başlamış. Uzun yıllar sanayide kalfa, şantiyelerde işçi olarak çalıştıktan sonra, “Âşık – Şase, Makas, Kaynak ve Dingil Atölyesi” adıyla kendine ait bir dükkân açmış. 2004 yılındaki emekliliğine kadar bu dükkânda şase ustası olarak esnafılık yapmış. Yaklaşık 30 yıl boyunca kâh çevre esnafı başında toplayıp türküler söylemiş, kâh balyoz sallamış. Zaman zaman türküler, balyoz ve çekiç seslerine karışmış. Türkülerine bazen Âşık Ahmet’in yakın arkadaşı ve sanayi esnafından biri olan Cümbüş Mustafa da, cümbüşüyle eşlik etmiş. Şair, emekliliğinden sonra ise, dinlenmek ya da yalnızca şiirleriyle meşgul olmak yerine, oğluna ait olan eczanede çalışmayı sürdürmek durumunda kalmış.

Ömrünün önemli bir kısmını geçirdiği sanayide, ünlü *Paralı Askerler* filminde kullanılmak üzere savaş arabası yapmak gibi, ilginç olaylar da yaşamış. Peter Collinson’ın yönettiği, bütünüyle Türkiye’de çekilen, Fikret Hakan, Salih Güney ve Suna Keskin gibi Türk oyuncuların da rol aldığı, Türkiye’de *Paralı Askerler* adıyla bilinen, 1970 yapımı *You Can’t Win ‘Em All* (Tr. Hepsini Kazanamazsın) adlı filmin Kapadokya çekimleri sırasında metal bir savaş aracına ihtiyaç duyulmuş. Çekim ekibinde yer alan bir makine mühendisi (Yusuf Sezgin), Âşık Ahmet’in kalfalık yaptığı dükkâna gelerek aracın çizimlerini göstermiş ve ustadan yapıp yapamayacaklarını sormuş. Âşık Ahmet, “ben yaparım” diye atılmış ve kısa sürede aracı bitirmiş. Ancak, şairin kendi yaptığı aracı filmde görmesi için, 30 yıldan fazla beklemesi gerekmiş. 1971’de İzmir’de askerliğini yaptığı sıralarda “Gelecek Program” duyuruları arasında *Paralı Askerler*’in afişlerini görmüş, ancak birtakım siyasi nedenlerle son anda gösterime girmesi yasaklandığı için filme gidememiş. Şair, Türkiye’de halen yasaklı olan, ne televizyonlarda gösterilen ne de herhangi bir video formatında dağıtımı yapılan *Paralı Askerler* filmini, 2000’lerin başında yurtdışından getirilen bir DVD’den izleyebilmiş.\*

Herkesin türkü söylediği bir aile ortamında büyüyen Âşık Ahmet, şiire ne zaman başladığını hatırlamıyor. Âşık edebiyatında sık rastlanan “rüyada bir güzel görme”, “güzelin elinden bade içme” gibi âşıklığa geçiş motiflerine pek inanmıyor. Şiire ilişkin en eski anısı İlkokul yıllarına ait. İkinci sınıftayken “Oğlan ve Kız”ın birbirlerine söylemeleri” şeklinde bir türkü yazmış. Oğlan’ın söylediklerini kendisi almış, Kız’ın sözlerini de okuldan arkadaşı olan ve şu an tır şoförlüğü yapan Hacı Ahmet’e vermiş. İki birlikte Gazi İlkokulu yakınlarındaki ünlü Karabacak Çeşmesi’nin önüne oturmuşlar ve bu türküyü karşılıklı olarak söylemeye başlamışlar. O sırada oradan geçmekte olan Nevşehir Halk Kütüphanesi müdürü, onları ilgiyle dinledikten sonra daha önce hiç duymadığı bu türküyü Âşık Ahmet’in yazdığını öğrenince çok şaşırılmış. “Yarın yanıma gel, seni Ankara’ya, radyo evine götüreyim” demiş. Ancak, Âşık Ahmet, ertesi gün yoğun kar yağışı nedeniyle kütüphaneye değil, okula bile gidememiş. Daha sonra da fırsat bulamadığı için böyle bir olanağı kaçırmış. Âşık Ahmet’in yazdığı bu ilk türküler, maalesef şu an elimizde bulunmuyor. Çoğunu aklında taşır, bazen de kâğıda geçirirmiş. Zaman içinde kâğıda geçirdiklerinin kaybolduğunu görünce, sonradan defter tutmaya başlamış.

Âşıklığı seçmesinde baba tarafından dedesi olan Ahmet Efendi’nin büyük payı var. Ahmet Efendi, güzel sesli, iyi türkü söyleyen, sohbeti keyifli, halay başı olarak rica minnet

\* Çekimler sırasında sıkı bir denetime tabi tutulan, o zamanki Türkiye hükümetince de geniş çapta desteklenen *Paralı Askerler* filminin hangi nedenlerle son anda sansüre takıldığını öğrenmek için bkz. [http://tr.wikipedia.org/wiki/Paralı%20Askerler\\_\(Birle%C5%9Fik\\_Krallık\\_film\\_i,1970\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Paralı%20Askerler_(Birle%C5%9Fik_Krallık_film_i,1970))

düğünlere çağırılan, gittiği yeri şenlendiren, çevresinde hatırı sayılır biri. Âşık Ahmet, türkü söylemeyi öncelikle dedesinden öğrenmiş. Bu yüzden de, dedesinin ölümü onu çok etkilemiş. Ardından “Dede Acısı”, “Sen Gideli Neler Oldu Dedeciğim” gibi şiirler yazmış:

Geldi zalim ecel dedemi aldı  
Evimizin içi boşaldı kaldı  
Anamdan doğalı çok derdim oldu  
Gam ile derdime acı Allah'ım (I, No.2)

Dedesini henüz 13 yaşındayken kaybetmesine rağmen, onun en çok söylediği “Dam başında duran kız / Bayram geldi donan kız / Kurbansız bayram olmaz / Canım sana kurban kız” ya da “Kalenin başına taş ben olaydım / Bacısı güzele kardaş olaydım” gibi türkülerin hâlen kulaklarında olduğunu ifade ediyor.

Ailenin türkülere olan ilgisi Ahmet Efendi ile sınırlı değil. Ahmet Efendi'nin çalgısız türkü söyleme bayrağını, oğulları Derviş ve Hacı devralmış. Âşık Ahmet'in babası Derviş Efendi de, amcası Hacı Efendi de sık sık türkü söyleyerek buldukları ortamı şenlendiren insanlarmış. Onlara zamanla Âşık Ahmet ve onun kardeşi Çetin de katılmış. Çetin Bey, diğerlerinden farklı olarak saz çalmayı da öğrenmiş. Âşık Ahmet'in türkülerine zaman zaman sazıyla eşlik edermiş. Ancak, Çetin Bey'in 1976'da Almanya'ya işçi olarak gitmesiyle bu uyum bozulmuş. Âşık Ahmet, geçim derdi yüzünden saz öğrenmeye bir türlü olanak bulamamış, bunun eksikliğini ise hep içinde taşımış:

Neye yarar yalan dünya  
Sevip de saramayınca  
Olur korkulu bir rüya  
Sevdiğin alamayınca

Halim kime arz eyleyim  
İçip içip de ağlayım  
Malı mülkü ben neyleyim  
Yâr bana yâr olmayınca

Aslı yalan değil midir  
Sevmeyince dünya nedir  
Al canımı beni öldür  
Daha ömrüm dolmayınca  
Kanlı yaşla doldu gözüm  
Güldürmedi gülmez yüzüm  
Dinlemezler Ahmet sözüm  
Yanında saz çalmayınca (II, No.81)

Âşık Ahmet'in âşıklığı seçmesindeki bir etken de, kendi imkânlarıyla okuma yazma öğrenen Hacı Efendi'nin el yazması defteri olmuş. Sık sık amcasının defterini okuyan şair, bu sayede dedesinden dinlemiş olduğu *Ferhat ile Şirin*, *Kerem ile Aslı*, *Tahir ile Zühre* gibi halk hikâyelerini; Karac'oğlan'ların, Âşık Garip'lerin, Muharrem Ertaş'ların şiirlerini daha yakından tanıma olanağı bulmuş. Böylelikle, Nevşehir'de yerleşmiş bir âşıklık geleneği olmadığı için – Ürgüplü Refik Başaran bir istisna sayılabilir – usta çıkar ilişkisi içine girme olanağı bulamayan şairin “usta” ihtiyacını, türkülerle dolu aile ortamı karşılamış. Âşık Ahmet, dedesinden, babasından, amcasından farklı olarak, başından beri kendi türkülerini söylemeyi tercih etmiş.

## 2. Âşık Ahmet'te Nazım Şekilleri

Âşık Ahmet'in şiirlerinde nazım birimi dördlüktür. Yalnızca birkaç şiir, beş dizeli bentlerden oluşturulmuştur. Şiirlerin büyük bir kısmı, âşık edebiyatının temel şekli olan 8'li ve 11'li hece vezniyle kurulmuş "koşma" şeklinin özelliklerini göstermektedir. Kafiye örgüsü koşma-ya uygun olarak genellikle "abab - cccb - çççb" veya "aaab - cccb - çççb", ya da "xaxa - bbba - ccca" şeklindedir. Kafiye çeşidi olarak çoğunlukla tam ve zengin kafiye tercih edilmiştir. Kafiye için göz için değil kulak için düşünmenin doğal bir sonucu olarak diğer âşıklarda da sık rastlanan ses benzerliği problemi, az da olsa Âşık Ahmet'te de görülmektedir. Bunlar, daha çok a/e, i/i, u/u, ü/ü, n/m, u/ü, vb. sesler arasındadır. Şiir hacmi, yine koşma şekline uygun olarak 3 ile 5 dördlük arasında değişmektedir. Dördlük sayısı 4 olan koşmaların çoğunlukta olduğu, ancak, 6, 7, 8, 9, hatta birkaç örnekle sınırlı da olsa 16, 17, 22 ve 44 dördlükten oluşan şiirlerin bulunduğu görülmektedir. Kafiye örgüsü ve 11'li vezinleri itibariyle koşmadan farklı olmayan bu şiirler, uzun oldukları ve genellikle toplumsal yergi ya da taşlama niteliği taşıdıkları için "destan" kategorisinde değerlendirilebilir.

Şairin koşmalarının tamamına yakını "düz koşma"dır. Ancak, "dedim-dedi'li koşma", "koşma şarkı" ve "ayaklı koşma" örneklerine de rastlanmaktadır. Aşağıdaki şiir, âşık edebiyatında genellikle âşık ile maşuk arasındaki karşılıklı konuşmalara dayanan dedim-dedi'li koşmanın anne ile oğul arasında geçen bir örneğidir:

Dedim anacığım ayrılık zor mu  
Dedi yüreciğin ayaz mı kar mı  
Dedim seni yakan fırkati nar mı  
Dedi hasretinle yarıyorum oğul

Dedim can kalmamış anacım sende  
Dedi bu gözlerim kan ağlar günde  
Dedim çıldırırdım gelmesem ben de  
Dedi Azrail'i çağırırdım oğul

Dedim ne duruyor anne bu yasın  
Dedi yüreğimden gitmedi pasın  
Dedim gurbet elde yaşatman asın  
Dedi vatanından ayırmam oğul

Dedim ayrıldığım kırk gün yakını  
Dedi ben götürdüm keder yükünü  
Dedim ne eyledin yüzün akını  
Dedi ateşinle karaldım oğul

Dedim bu dünyada yok mudur eşim  
Dedi sensin hem ayım hem güneşim  
Dedim var ya bir bacım bir kardeşim  
Dedi ikisinden üstünsün oğul

Dedim işde sizi buldum aray  
Dedi şimdi kerme etdin yarayı  
Dedim anne neden giydin karayı  
Dedi kederimden gamımdan oğul (I, No.126)

Dörtlüklerin son dizelerinin aynen tekrarlanmasına dayanan “koşma şarkı” da, Âşık Ahmet’in zaman zaman kullandığı bir koşma çeşididir. Dörtlüklerin son dizesi bazı şiirlerde aynen, bazı şiirlerde de bir iki sözcük değiştirilerek tekrarlanır.

Hocam dayanmam ben bu acıya  
Vallahi sen değil canım gidiyor  
Över idim seni kardeş bacıya  
Vallahi sen değil canım gidiyor

Sen gidersen bizim haller nicolur  
Bu ayrılık ölümden de gücolur  
Sen idin doyuran ruhum acolur  
Vallahi sen değil canım gidiyor

Kader böyle ise ne gelir elden  
İçimden gelen bu dimiyom dilden  
Bu acı çıkar mı gayrı gönülden  
Vallahi sen değil canım gidiyor

Helal et hakkını çoktur zahmetin  
Duayı çok eyle olsun himmetin  
Gözyaşı diner mi Âşık Ahmet’in  
Vallahi sen değil canım gidiyor (II, No.95)

Aşağıdaki şiir ise ziyade dizesinin 6 heceli olması ve kafiyesinin ana kafiyeyle farklılığı nedeniyle tam bir “ayaklı koşma” sayılmasa da, bu çeşidin değişik bir örneği olarak kabul edilebilir:

Pek kızarır tilkiliğin üzümü  
İstemiyom şeytan görsün yüzünü  
de insafsız seni  
Çok yalvardım dinlemedin sözümü  
Kulakların hiç duymadı kız senin  
de insafsız seni

Yordu beni tilkiliğin bayırı  
Vefasızın hiç yoğumuş hayırı  
da insafsız seni  
Yandı bitti kalbimin orta yeri  
Merhametin yok muyudu kız senin  
de insafsız seni

Nazlı olur Nevşehir’in güzeli  
Rezil oldum kız ardında gezeli  
de insafsız seni  
Gönül bağım erken döktü gazeli  
Dilerim yanına kalmaz kız senin  
de insafsız seni

Yok muyudu bir düzlükde bağımız  
Dere tepe hep solunuz sağınız  
da insafsız seni  
Hırgürünen geçdi gençlik çağımız  
Bitti ömrüm bitsin ömrün kız senin  
de insafsız seni (II, No.129)

Âşık Ahmet, yalnızca koşma şeklini değil, özellikle ilk şiirlerinde mani şeklini de kullanan bir şairdir. 7’li, nadiren 8’li hece vezni ile oluşturulan bu şiirlerin kafiye örgüsü, mani şekline de uygun olarak, “aaba - ccde - eefe” biçimindedir.

Odada güllü bir minder  
Minderin tersini dönder  
Al altından mektubumu  
Postaya ver yâre gönder

Pencerede beyaz perde  
Sen uğrattın beni derde  
Sevsen bile neye yarar  
Ömrümün bittiği yerde

Ah benim bu kara bahtım  
Adına türküler yahdım  
Pek kolay evlenemezsin  
Çok çektirir benim ahdım

Kuramadık biz bir yuva  
Sevemedim doya doya  
Sebebimiz annen oldu  
Mevla’m cehenneme koya (II, No.85)

Âşık Ahmet’in 8’li ve 11’li hece veznini birlikte kullandığı, “yedekli koşma”ya benzer bir biçimde, aynı şiirde hem mani şekline hem de koşma şekline yer verdiği şiirleri de vardır. Bu şiirlerde 8’li ve 11’li vezinle yazılmış kısımların ezgileri de birbirlerinden farklıdır. Aşağıdaki şiirde mani şeklinde olan ikinci ve üçüncü dörtlükler, dördüncü ve beşinci dörtlüklerden sonra küçük değişikliklerle nakarat olarak tekrarlanmaktadır:

Özlemin içimden çıkmadı daha  
Acelen neydi de gittin ramazan  
Biraz yaklaşayım derken Allah’a  
Bırakıp da bizi gittin ramazan

Gelir gelmez git mi dedik  
Bizi hasret et mi dedik  
Yıl üç yüz atmış beş gündür  
Otuz günde bit mi dedik

Hey ramazan can ramazan  
Can sana kurban ramazan  
Aklımızdan fikrimizden  
Çıkmadın bir an ramazan

Niye tez gidersin acelen nedir  
Benim coşkunluğum senin iledir  
On bir ay uzundur bizi bekledir  
Hasretine dayanamam ramazan

Gelir gelmez git mi dedik  
Bizi hasret et mi dedik  
Yıl üç yüz atmış beş gündür  
Otuz günde bit mi dedik

Hey ramazan can ramazan  
Can sana kurban ramazan  
Mahşerde darda kalırsak  
İmdada gel sen ramazan

Biz sana doymadan sen bize doydun  
Seni sevenleri hüzüne boğdun  
Âşık Ahmed'ini hasrette koydun  
Bu acıya dayanamam ramazan

Gelir gelmez git mi dedik  
Bizi hasret et mi dedik  
Yıl üç yüz atmış beş gündür  
Otuz günde bit mi dedik

Hey ramazan can ramazan  
Can sana kurban ramazan  
Aklımızdan fikrimizden  
Çıkmadın bir an ramazan (III, No.94)

Âşık Ahmet'in en çok kullandığı tür ise "güzelleme"dir. Güzellemeye kıyasla daha az sayıda da olsa "ağıt", "taşlama", "alkış" ve "kargış" örneklerine rastlanmaktadır.

### 3. Âşık Ahmet'in Şiirlerinde İşlediği Konular

Âşık Ahmet'in Birinci Defteri'nde yer alan ilk şiirlerinde tarih yer almamaktadır. Ancak, naif ifadelere ve ele alınan konulara bakıldığında bu şiirleri ilkokulda ya da hemen ilkokul sonrasında yazdığı anlaşılmaktadır. Örneğin, birinci defterin "Gazi Okulu Yangınına" başlığını taşıyan ilk şiirinde öğrenim gördüğü okulun yanmasından dolayı canı sıkılan, acı çeken bir çocuğun duygularını görürüz. "Diploma", "Gazi Okulunu Ziyaret", "Hasretlik", "Okulum", "Okulun Yolunu" gibi şiirlerde de okumaya ve eğitime duyulan özlem dile getirilir. "Karne Tatili" şiirinde geçen "Ah şu tatil gelmeseydin n' olurdu / Gelmeseydin yâr okulda olurdu" (I, No.14) dizelerinde görüldüğü gibi, okul sevgisinin nedenlerinden biri de sevdiği

kızın orada oluşudur. Şair, “Sırayı Yapan Adam” başlıklı şiirde sırayı dar yaparak âşık olduğu kıza yer bırakmadığı için ustaya kızar:

Sırayı yapan adam  
Bunları ona komam  
Sırayı küçük yapmış  
Yâri nere oturtam (I, No.42)

### 3.1. Aşk

Âşık edebiyatının en temel konusu olan “aşk”, Âşık Ahmet’in sanatında da, bir ilkokul öğrencisinin saf aşkını dile getiren ilk şiirlerden, yaşamaya geç kalmışlığın ve zamansızlığın ifadesine dönüşen son şiirlere kadar, en başat konudur. Tek evliliğini 1973 yılında Sadiye Hanım’la yapan ve bu evlilikten üç çocuk sahibi olan Âşık Ahmet, aşka ve güzellere olan ilgisini tüm yaşamı boyunca sürdürmüştür. Güzellemelerinde adsız sevgililerin yanı sıra, Arzu, Ayfer, Ayşe, Emine, Fadime, Güldane, Gülfem, Habibe, Nurhayat, Meltem, Meral, Sadiye, Selma, Serpil, Sultan, Sumru, Sümbüle ve Zübeyde gibi adlarla anılan birçok sevgiliye övgüler düzülmüştür. Aralarında “gizli” kalması gerektiği için adı soğan suyuyla yazılmış güzellere vardır.

Adları farklı da olsa, sevgilinin nitelikleri, birbirlerinden ya da diğer âşıklarınkinden çok farklı değildir. Âşık edebiyatı geleneğine uygun olarak, bu sevgililer, “cennete açılan bir pencere” gibidir. Çoğunlukla kar gibi beyaz tenli, siyah saçlı, hilal kaşlı, ay yüzlü, elma ya da gül yanaklı, ince belli, selvi boyludurlar. Güzelliklerini seyretmeye doyum olmaz. Ancak nazlıdırlar; yüz vermez, acı çektirirler. Kirpikleri kimi zaman ok kimi zaman çuvaldız, bakışları şimşek gibidir; “aman dedirtmez kül eder”ler. Vefasızdırlar, ayrılık acısıyla yakar kavururlar. Şair ise her daim onların uğruna canını vermeye hazırdır:

Saçın tel tel etmiş taramış yana  
Canım kurban olsun güzelim sana  
Öldürsen elinle kıysan bu cana  
Gam yemem güzelim İzmir içinde

Siyah kemer ne yakışmış beline  
Boyunumdan bağla zülfün teline  
As beni öleyim senin yoluna  
Ben zaten ölmüşüm İzmir içinde

Yağmur yağar çayır çimen ıslanır  
Seni saran deli olsa uslanır  
Kız koynunda iki ceylan beslenir  
Ver birin otlatam ağzım içinde (II, No.37)

Âşık Ahmet’in şiirlerinde “aşk”ın dikkat çekici bir şekilde öne çıkmasının nedenini, ondaki, özellikle ilk şiirlerinde yoğun olarak hissedilen halk hikâyesi etkisine bağlamak mümkündür. Bazı şiirler arasında neredeyse hikâyeye dönüşecek bir yapı kurulmaya çalışıldığı görülür. Örneğin, birinci defterde yer alan, 71’den 78’e kadar numaralandırdığımız 8 şiir, birbirleriyle bağlantılıdır ve bir İstanbul macerasını konu eder. Şiirlerin sonuna alınmış notlardan öğrendiğimize göre, Âşık Ahmet, arkadaşlarıyla girdiği bir iddia nedeniyle çalışmak için



İstanbul'a gitmeye karar verir. Birkaç gün süren bu yolculuk, ona gurbet duygusunu, sıra hasretini, anadan ve yârdan ayrı kalmanın acısını tattıracaktır. Bir yandan "İstanbul diyorlar bir zalim şehir / Anam Nevşehir'de ediyor kahir / Ekmeği yenilmez suları zehir / Dilerim kökünden sökül İstanbul" (I, No.72) diyerek İstanbul'u kargışlarken, diğer yandan gurbet acısını turnalardan haber sorarak dindirmeye çalışır: "Söyle turnam Kızılırmak akar mı / Bacı kardeş yollarıma bakar mı / Gökler gürler şimşekler de çakar mı / Söyle turnam ne haber var sılada" (I, No.75). Yine birinci defterde yer alan 154-160 numaralı 7 şiirde ise, Kozaklı'da kaplıca hamamlarında gördüğü bir kızın peşine düşen Âşık Ahmet'in, onu Kayseri'de, Aksaray'da ve Avanos'ta araması hikâye edilir. Âşık, yoluna çıkan bütün engellere ve yakın çevresinin alaylarına aldırmadan sevdiğini aramaya devam edecektir.

Bu sevda bu serde varken  
Durmaz ararım sevdiğim  
İki gözüm kan ağırlarken  
Gelir bulurum sevdiğim

Ölsem mezarım kazılsa  
Taşımın üstü yazılsa  
Kozaklı yolu bozulsa  
Gelirim bekle sevdiğim

Çeşmeden suyu doldurun  
Gülüp yüzümü güldürün  
Akşam giderken öldürün  
Sabah diriltin sevdiğim

Gitmeseydim ben hamama  
Derman olmadı yarama  
Diyorlar ki hiç arama  
Nasıl aramam sevdiğim

İlgi çekici gözlerin  
Kardan beyazdı yüzlerin  
Bekâr kalsam tüm kızların  
Birini almam sevdiğim

Çok aradım bulamadım  
Ben sana eş olamadım  
Ne yapayım bilemedim  
Yoruldum gayri sevdiğim

Selam verdi geçti gitti  
Hasreti canıma yetti  
Yüreciğim yandı tüttü  
Senin aşkına sevdiğim

Âşık Ahmet bu dert yeter  
Hem çoğalır hemi artar  
Aşkı serde yanar tüter  
Nasıl söndürem sevdiğim (I, No.156)

Âşık Ahmet'in ilk şiirlerindeki halk hikâyeleri etkisi, hikâyeleme çabasının yanı sıra aşk, ayrılık, feleğe isyan, gurbet, hasret gibi konuların işlenişi sırasında ve "Aldı Kız, Aldı Oğlan" ya da "Oğlan ile Kız'ın Karşılıklı Deyişleri" şeklindeki şiirlerde de kendini belli eder. Bazı şiirlerde halk hikâyelerine yapılmış açık göndermeler de vardır:

Sevda sevda diye söylenir bazı  
Neler çekeceğim aşkın elinden  
Beni derde saldı kahveci kızı  
Neler çekiyorum aşkın elinden

Saplandı kalbime ateşten süngü  
Bozulmaz sultanın yüzünün rengi  
Ferhat yüreğine vurdu külüngü  
Nice dağlar deldi aşkın elinden

Âşık olanların söylenir dili  
Dertlerimi yazsın saçının teli  
Senem'in aşkıyla öldü Sürmeli  
Onun da öldüğü aşkın elinden

Arzu ile Kanber gizli yanardı  
İkisini gören kardeş sanardı  
Arzu Kanber için elin doğradı  
Parmağını kesti aşkın elinden

Aslı sebep oldu ol Kerem yandı  
Tahir de Zühre'yi her zaman andı  
Mahmut da sevdiği Elif'i aldı  
Nice cenge girdi aşkın elinden

Mecnun Leyla için çıktı dağlara  
Nice âşık boyun eğdi ağlara  
Sevenin içinde bulunur yara  
Mecnun'un çektiği aşkın elinden

Âşık Garip gibi saran olmadı  
Ahmed'in derdini soran olmadı  
Ben gibi yârini anan olmadı  
Ahmed'in çektiği aşkın elinden (I, No.106)

### 3.2. Gurbet ve Yoksulluk

Yukarıda da bir örneğini verdiğimiz, "sevgiliyi aramak için gurbete çıkma"ya, Âşık Ahmet'in yalnızca ilk şiirlerinde rastlarız. Onda daha çok, sazını eline alıp gurbete çıkan,

diyar diyar gezen geleneksel âşık yerine, askerlik yüzünden ya da ekmek parası için gurbete düşen bir âşık görürüz. Şairin 185 şiirden oluşan ikinci defterinin ilk 71 şiiri askerdeyken yazılmış ve çoğu askerlikle ilgili olan şiirlerdir. Bu şiirlerin bir kısmında askerliğin vatani beklemek gibi kutsal bir görev olduğuna işaret edilse de, sıladan ve sevgiliden ayrı kalmaya neden olduğu için eleştirisi de yapılır. Bunun dışında gurbetin temel nedeni, geçim derdidir. “Yoksulluktan çıktık gurbet ellere / Diyar diyar gezer olduk ağalar” diyen şair, gurbette “ekmek diye zehir” verdiği için feleğe kahreder (II, No.118).

Gençliğinde şantiyelerde işçi olarak çalıştığı için sıladan ayrı düşen şair, ömrünün uzun bir kısmını Nevşehir’de bir sanayi esnafı olarak gurbet duygusu yaşamadan geçirir. Ancak, emekliliğinden sonra oğluna ait olan eczanede çalışmaya devam etmesi, sıla hasretini yeniden alevlendirir. Eczane, önce Aksaray’a bağlı Güzelyurt beldesinde açılır. Ardından, işler yolunda gitmediği için Avanos’a bağlı bir köye, Çalış’a taşınır. Çoğunlukla haftada bir ya da iki kez Nevşehir’e dönebilen şair, artık “sıla haram oldu” diye yakınacaktır:

Gönlüm hasretinen dolar giderim  
Sılada bir yuvam var diyerekten  
Tutar da vefasız kalbimi kırar  
Senin ile geçim zor diyerekten

Kalmadı mutluluk çok erken söndü  
Ahmed’im ardında boşuna döndü  
Sıla haram oldu gurbet göründü  
Olamazsın bahtiyar diyerekten

Yıllar yılı dırdırımız bitmedi  
Hep çektirdi bir gün mutlu etmedi  
Dedim Azrail’e sözüm tutmadı  
Daha senin ömrün var diyerekten

[....]

Hasret kaldım Nevşehir’in düzüne  
Felek kul eyledi Vahit kızına  
Benim gibi olan vursun dizine  
Öldürdü vefasız yâr diyerekten (IV, No.4)

Gurbetin doğal sonuçlarından biri sıla hasretidir. Sıla hasreti ise gurbette olunan İstanbul, Manisa, İzmir, Kayseri, Alanya, Güzelyurt, Çalış gibi köy, kasaba ya da şehirlerin yergisine, şairin memleketi Nevşehir’in de övgüyle anılmasına yol açar. Âşık Ahmet’in 20’den fazla şiirinde, “Ellerin vatani yurt olmaz bana / Gurbet mızrak imiş batıyor cana / Bin defa canımı vereyim sana / Derdimin dermanı sensin Nevşehir” (II, No.63) dizelerinde de görüldüğü gibi, Nevşehir’den övgüyle söz edilir. 6 şiir ise doğrudan Nevşehir’e övgü niteliğindedir. 3, 10, 16 ve 21 dörtlükten oluşan bu şiirlerde Nevşehir’in peribacaları, yeraltı şehirleri, mağaraları, üzüm bağları, kaynak suları gibi doğal ve tarihsel güzelliklerinin yanı sıra güzel kadınları da övgü konusudur.

Âşık Ahmet’in şiirlerinde yoksulluk, yalnızca şairi gurbete düşüren temel neden olarak ele alınmaz, onun sevdiğine kavuşmasına engel olan bir etken olarak da karşımıza çıkar. İlk

şiiirlerinde fakir olduğu için sevdiği kız Habibe Hanım'ın kendisine verilmemesine içerleyen Őair, birçok Őiiirinde “sen zengin kızısn bana vermezler” dűŐuncesini iŐler: “İimde artıyor dert ile ağrı / Yanıyor aŐkına Ahmed'in bağrı / Sen bir zengin kızı ben fakir ođlu / Seni bana vermezler ah sevdiğim (III, No.90).

Yoksulluk, geçim sıkıntısı nedeniyle ilkokuldan sonra öğrenimine devam edemeyen, aynı nedenle aŐıklıđın gereklerini hakkıyla yerine getiremeyen bir Şair için elbette ki temel konulardan biri olacaktır. “Yokluğun Derdi” başlığını taşıyan Őiiirde kıt kanaat biriktirdiği parayla 1980’li yılların başında kiradan kurtulup ev yaptırmaya karar veren Şairin çektiği zorluklar dile getirilir:

Dinleyin beylerim tarif edeyim  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi  
İndirin vergiyi kolay deyim  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi

Üç yılda bitirdim kötü bir evi  
Hiç yardım etmedi zengini beyi  
Bana çok görmeyin fakir haneyi  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi

Bunca zaman oldu bitmedi borcum  
Babadan kalmadı yetmedi gücüm  
Anam da hastadır dinmedi acım  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi

Kocadım billahi genciken yaŐım  
ürüdü döküldü kalmadı diŐim  
Param yoğudu ki bitmedi iŐim  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi

Pencereye demir yapıdıramadım  
İçine mozayik atdıramadım  
Ustaya sözümü tutturamadım  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi

Çok zaman a kaldım çok zaman susuz  
Gecelerim geçdi bazen uykusuz  
Açık sözlüyümdür sanman saygısız  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi

Maliyeden geldi bir zarfla kâğıt  
Bilmiyorum kimden alayım ğüt  
Anneme söylesem başlar bir ağıt  
Benim ekdiklerim yokluğun derdi

Nasıl denecek gelecek vergi  
Őimdiden sarsıyor verginin derdi

Ben ölürsem belki kesilir ardı  
Benim çekdiklerim yokluğun derdi

Tahsilli değilim görmedim okul  
Çok yoruldu beynim kalmadı akıl  
Usta eyri yaptı dedim sen çekil  
Benim çekdiklerim yokluğun derdi

Daha yazılacak derdim çoğudu  
Saat on bir oldu vakit yoğudu  
Âşık Ahmet bu binadan soğudu  
Benim çekdiklerim yokluğun derdi (II, No.91)

Evi yapan Hacı Ahmet Usta, işini yanlış yaptığı için şairi birçok zarara sokmuş, birçok borcun altına girmesine neden olmuştur. Âşık Ahmet bu ustaya 23 dörtlükten oluşan bir türküyle sitem eder ve geçip karşısına söyler. Şair, ikinci defterinde ve amatör kayıtlarında da yer alan bu şiirin yalnızca 11 dörtlüğünü seçmelerden oluşan üçüncü defterine almıştır:

Sana derler Hacı Ahmet  
Boşa gitti bütün zahmet  
Hiç mi yoğudu merhamet  
Yapacağın bu muyudu

Dış duvarlar içe bakar  
İç duvarlar kertik çıkar  
Görüntüsü eli yakar  
Yapacağın bu muyudu

İnşaata hiç mi gelmedin  
Gözün kör müydü görmedin  
İyi bir usta vermedin  
Yapacağın bu muyudu

Göndermişsin dört acemi  
Mahvettin gündüz gecemi  
Biçimsiz koydun pecemi  
Yapacağın bu muyudu

Pencerenin üstü eyri  
Yıksam vakit geçti gayrı  
Adam saldın ayrı ayrı  
Yapacağın bu muyudu

Badanalar eksik kalmış  
Aklını paralar almış  
Balkon yeri duvar olmuş  
Yapacağın bu muyudu

Yapdırdın geri yıkdırdın  
Beni canımdan bıkdırdın  
Duvarı eğri çekdirdin  
Yapacağın bu muyudu

Ne diyeyim bilmem şaşdım  
Vicdansız ustaya düşdüm  
Lan Atilla niye kaçdın  
Yapacağın bu muyudu

Dilerim benzin bulama  
Elinden çıksın dolama  
Parada bari zorlama  
Yapacağın bu muyudu

Yapdın yapdın geri yıkdın  
Beni çok zarara sokdun  
O mevkiye nasıl çıkdın  
Yapacağın bu muyudu

Âşık Ahmet ne yazarsın  
Tuğlayı sen de düzersin  
Ustayım diye gezersin  
Yapacağın bu muyudu (III, No.79)

### 3.3. Yakın Çevre ve Kişisel Olaylar

Âşık Ahmet'in kendisinin ya da yakın çevresinin başından geçmiş kişisel olaylar da, en çok ele aldığı konulardandır. Evini yapan Hacı Ahmet Usta'ya seslenişinde olduğu gibi, bu şiirlerde Âşık Ahmet, öz itibariyle gelenekten ayrılarak özgün konularda şiirler yazmıştır. Bu konulardan biri de, Eşi Sadiye Hanım'ın ameliyatıdır:

Ahu gözlüm ağlar ağlar yaş döker  
Bu dert bende böyle kalacak diye  
Bakar yüzüme de boynunu bükür  
Ahmed'imi eller alacak diye

Gitme Ahmet diye yalvarır bana  
Bıçak vurdu doktor dermansız cana  
Zalim hemşireler gelmez imana  
Gözü yolda kalır gelecek diye

Dört dolandım hastanenin içini  
Aldı felek Sadiye'min gücünü  
Zamanında dindirmedi acını  
Mevla'm çaresini verecek diye  
Vurdular bıçağı teni yarıldı  
Zalim düşman böbreğinde görüldü

Bitti ameliyat yara sarıldı  
Korkuyordum kuzum ölecek diye

Akşam olur tükenmiyor geceler  
İçli yârim Ahmet derde heceler  
İyi olmaz dert birbirin tazeler  
Beklerim doktorlar bilecek diye (II, No.87)

Sadiye Hanım'ın ameliyatı gibi, evde çıkan küçük çaplı bir yangında kızgın yağ dökülmesi sonucu şairin ellerinin ve ayaklarının yanması, astım hastalığına yakalanması, damadı Taner Bey'in henüz 31 yaşındayken arkasında iki çocuğunu yetim bırakarak bir trafik kazasında ölümü, annesini ve babasını kısa zaman aralıklarıyla kaybedişi gibi olaylar da, Âşık Ahmet'i çok etkileyen ve şiirlerinde zaman zaman ele aldığı konulardandır.

Âşık Ahmet, yalnızca kendi başından geçenleri değil, yakın çevresinin yaşadıklarını da dile getirir. Bazen, Boyacı Azmi, Fındık Mehmet, Hasan Emmi, İsmail-Arif, Latif, Muhtar Emmi, Nimet Hanım, Zülfikar gibi tanıdıklarına esprili bir dille takıldığı şiirler de yazar. Örneğin "Azmi Bey" şiirinde yakın arkadaşlarından biri olan Boyacı Azmi Usta'yı hem övgüye düzer, hem de ince ince dokundurur:

Paralar hep milyon milyon geliyor  
Her milyonun dörtte üçü kalıyor  
Bana hiç darılma herkes biliyor  
Ağlamaktan kurtulmadın Azmi bey

Müşteri geliyor işi soruyor  
Bahane çok kolay macun kuruyor  
Halbuki araba boşa duruyor  
Ağlamaktan kurtulmadın Azmi bey

[....]

Sıkıntın bitmiyor başın kaygılı  
Eşin dostun hepsi sana saygılı  
Suyu senden dolduk hep yıllar yılı  
Allah senden razı olsun Azmi bey (III, No.126)

Âşık Ahmet'te başkalarının ağzından yazılmış şiirlere de rastlanır. "Acı Kaza", Malatya'da askerliğini yaptığı sırada jeep kaçırılmaya çalışanlara engel olduğu için şehit olan asker Mustafa'nın ağzından yazılmıştır (II, No.38). "Zübeyde'm" şiiri ise, yine başka bir askerinin, Yusuf'un ağzından sevgilisi Zübeyde'ye hitaben yazılmış bir şiirdir (II, No.40). "Bu da mı Vardı Kaderimizde" ise, gurbetten memleketine dönünce karısının dört gün önce öldüğü haberini alan ve çocuklarıyla bir başına kalan İğdırlı Nevruz Beder'in ağzından yazılmış bir ağıttır (II, No.96).

### 3.4. Din

Âşık Ahmet'in şiirleri arasında, bütüne oranla sayıları az da olsa, bir dönem dini temalı şiirlerin de ağırlık kazandığı görülür. Bu dönem 1981-1986 arasındadır. Genellikle Allah sevgisi-

nin, ramazan ayının kutsallığı ve özleminin, kutsal sayılan kişilere bağlılığın, dünya malının geçiciliğinin, işlenen günahlardan duyulan pişmanlığın ve nefis mücadelesinin öne çıktığı bu şiirlerin bazıları ilahi niteliğindedir. Ölümü ve dünyanın faniliğini konu alan son dönem şiirlerinin bazılarında da tutucu olmayan bir dinsel anlayış egemendir.

Bilmez idim bu pervane yorulur  
Kanatları birer birer kırılır  
Birkaç metre bez içine sarılır  
Sonra musallaya konulur imiş

[....]

Hiçbir haber alınmıyor gidenden  
Ne güdülen ne de onu güdenden  
Bir görevli alır canı bedenden  
Ardından rahmetli denilir imiş

Ahmed'im kendine ver sen öğüdü  
Hak aşkına eksik etme ağdı  
Sonra deme hiç hesapta yoğudu  
Manevi baskında ölünür imiş (III, No.139)

### 3.5. Toplumsal Yergi ve Taşlamalar

İlk döneminde çocuksu bir saflıkla “asker”, “Atatürk”, “hapishane”, “trafik kazası”, “Türk”, “vatan” gibi kavramlara yönelerek toplumsal temalı şiirler de yazan Âşık Ahmet'in, son dönem şiirlerinde toplumsal yergilerini artırdığı görülmektedir. Bu şiirlerde insanların kabalığı ve birbirlerine yaptığı haksızlıklar, masumiyetin cezalandırılması, çıkarıcılık, sahtekârlık, tüketim çılgınlığı ve savurganlık, sömürü, eşitsizlik, adaletsizlik, kötü yönetim ve terör gibi güncelliğini koruyan konular öne çıkmaktadır. 23 dörtlükten oluşan “Ne Oldu Böyle” başlıklı şiir, Âşık Ahmet'te toplumsal yerginin en güzel örneklerinden biridir:

Ne oldu da böyle oldular acep  
İnsanlar değişdi bir hoş oldular  
Yüzleri açıldı kalmadı hicap  
Çoğu da içmeden sarhoş oldular

[....]

Terör bela oldu millet başına  
İnsanlar ölüyor boşu boşuna  
Adam hiç bakmıyor kendi yaşına  
Çocuklara dünür gelen oldular

Sokaklara bekçi oldu hep itler  
Kenarlara çekildiler yiğitler  
Vatan için ölüp giden şehitler  
Unutuldu şimdi yalan oldular

Hastaneler geçilmiyor hastadan  
Birileri pay çıkarır pastadan



İş yaptırır para keser ustadan  
Rızasız hakları alan oldular

Kimilerin ömrü geçer yoğunan  
Kimileri keyif sürer çoğunan  
Kimisi bağlanmış ipsiz bağınan  
Kimiler zehirli yılan oldular

Uyuşturuldular cahil çocuklar  
Gariptir doğruya çekildi yuhlar  
Siyaset girince çiğnendi haklar  
Yazıktır çokları talan oldular

[....]

Kiminin yalanı haddini aştı  
Kimi çaldı çırpıtı dışarı kaçtı  
Kimisi kanadı çıkmadan uçtu  
Kimi de derine dalan oldular

Haksızlar haklının yerine konu  
Cilet gitti hacım ustura döndü  
Şeytanı taşıladı kendisi öldü  
Canlı gidip cansız kalan oldular

Rüşvette sınır yok alan alana  
İnkâr hazır ceza nerde yalana  
Cennet kolay bu zamanda bilene  
Onlar hak yolunu bulan oldular

Güçleri yetenler güçsüzü yiyor  
Şimdi sükûneti sağladık diyor  
Kendi yavrusunu kendi doğruyor  
Mazlumun başını delen oldular

Ne kadar yazsam da bitmez bu işler  
Kim ne yapar ise südünü işler  
Ahmed'im sendeki sahte gülüşler  
Esas ağlayanlar gülen oldular (III, No.138)

Sonuç olarak, herhangi bir zümrenin düşüncelerini dile getirmeyen, gelenekten beslenen, ancak kendisini bununla sınırlamayan, şiirini öz itibarıyla kendi yaşamından damıtan Nevşehirli Âşık Ahmet'in, halk şiirinin yaşayan önemli temsilcilerinden biri olduğu söylenebilir.

## Kaynaklar

**I. Âşık Ahmet'in Birinci Defteri:** 7 formadan oluşan beyaz, çizgili bir okul defteri. Karton kapaklı, sırtında siyah bezi var. Kapakta "Lise Defteri" yazıyor. 1960'lı yıllara ait olmalı. İlk şiirin bulunduğu sayfadan itibaren numaralandırılmış. 262 sayfa. Toplam 179 şiir var. Sayfa 206'ya kadar, yani 143. şiire kadar, şiirlerde tarih yer almıyor. Bu şiirler askerlik öncesi dönemine ait olmalı. Sayfa 206'dan sonra yer alan 37 şiir ise sonradan eklenmiş gibi görünüyor. Tarih sırası pek gözetilmemiş. Burada da tarih atılmamış şiirler var. Olanlar ise 06.09.1971 – 01.03.1981 tarihleri arasında yazılmış. Defterde şiirlerin yanı sıra çeşitli notlar, mektuplar, bazı adresler ve Âşık Ahmet'in yaşamındaki bazı önemli tarihler de yer alıyor. Defterin son iki sayfasına alfabetik olmayan çok küçük bir sözlük de eklenmiş.

**II. Âşık Ahmet'in İkinci Defteri:** 7 formadan oluşan beyaz, çizgili bir okul defteri. Karton kapaklı, sırtında siyah bezi var. Kapağında "Hür Çocuk Lise Defteri" yazıyor. Bu defter de 1960'lı yıllara ait olmalı. Çok eskidiği için basılı bir kuşe kâğıtla kaplanmış. İlk sayfalar kabın içinde kalmış. Bu sayfalarda alınmış bazı notlar ve tarihler var. İlk şiirin bulunduğu sayfadan 153. sayfaya kadar numaralandırılmış. Toplam 324 sayfa. Ancak, boş bırakılmış sayfaların yanı sıra sonradan yırtılmış sayfalar da var. Örneğin, 41, 42, 45, 46, 122 ve 123'le numaralandırılmış sayfalar defterde bulunmuyor. 117. Sayfa ise iki kere yazılmış. Defterde toplam 185 şiir var. İlk 71 şiir askerlik döneminde yazılmış ve çoğu askerlikle ilgili. Bu yüzden şiirler arasında bir askerin hatıra defterini andıran çeşitli notlara, desenlere ve günlük niteliğinde yazılara da yer verilmiş. Bazı sayfalarda bant izleri var. Fotoğraf ve resimler yapılandırılmış, sonra çıkarılmış. İlk şiir 12.07.1970, son şiir ise 29.01.2007 tarihlerini taşıyor. Tarihler dikkate alındığında defter üç bölüme ayrılabilir. Buna göre ilk bölümde 1970-76 dönemine ait 103 şiir, ikinci bölümde 1981-86 döneminde yazılmış 13 şiir, üçüncü bölümde ise 1998-2007 dönemine ait 63 şiir bulunuyor. 6 şiirde ise herhangi bir tarih yer almıyor. Bazı şiirler arasında kronolojik sıra gözetilmemesi, bu şiirlerin dönem dönem temize çekildiğini gösteriyor. Şiirlerin bir kısmında başlık yerine şiirin başına ya da sonuna alınmış, "Âşık Ahmet bu türküyü, askerliğin pek bitecek gibi olmadığını düşünerek söylemiştir", "Ahmet burada, gurbette çektiği acıdan dolayı feleğe kahrediyor", "Âşık Ahmet bu türküyü Pasaport Vapur İskelesi'nde karşısına oturan mini etekli bir kıza söylemiştir" gibi notlar dikkati çekiyor. Defterde Âşık Ahmet'in kardeşi Çetin Bey'in de üç bestesine yer verilmiş.

**III. Âşık Ahmet'in Üçüncü Defteri:** Tek formadan oluşan, 100 yapraklı, beyaz, çizgili bir okul defteri. Karton kapaklı. Şiirlerin çoğu Birinci ve İkinci Defter'de de var. Bu defterlerden bir seçme yapılmış, bu seçme sırasında şiirlerin bazı kısımları değiştirilmiş veya kısaltılmış. Toplam 150 şiir var. Son şiir, 10.09.2005 tarihli. Birinci ve İkinci Defter'de olduğu gibi, notlara ve önemli tarihlere fazla yer verilmemiş. Yalnızca şairin telefon numaraları, annesini ve babasını kaybettiği tarih yazılı.

**IV. Âşık Ahmet'in Dördüncü Defteri:** Kahverengi deri ciltli, çizgili 2007 ajandası. Bir ilaç firmasının eşantiyonu. Âşık Ahmet'in son şiirlerini yazdığı bu ajandanın büyük kısmı boş. Şiirlerin bulunduğu kısım 72 sayfa. Toplam 45 şiir var. İlk şiir 12.09.2005, son şiir ise 28.10.2011 tarihlerini taşıyor. Bir şiirde ise tarih yer almıyor. İlk birkaç şiir, İkinci Defter'de yer alan bazı şiirlerin küçük değişikliklerle yeniden yazılmış hâli.

**V. 1978 Tarihli Ses Kaydı:** Kayıtta enstrüman kullanılmamış ve makamlı bir şekilde söylenen toplam 17 şiire yer verilmiş.

**VI. 1991 Tarihli Video Kaydı:** VHS formatına kaydedilen görüntülerde Âşık Ahmet'in bazıları makamlı bir şekilde söylediği 20 şiire yer verilmiş. Kayıtta şairin yanı sıra babası Derviş Efendi'nin ve amcası Hacı Efendi'nin söylediği türküler de yer alıyor.

**VII. 2002 Tarihli Ses Kaydı:** Bu kayıtta da enstrüman kullanılmamış ve bazıları makamlı bir şekilde söylenen 40 şiire yer verilmiş.

**VIII. Gazete Küpürleri:** 1990 – 2007 tarihleri arasında şiirlerini yayımladığı yerel gazeteler olan *Göreme*, *Kapadokya* ve *Nevşehir* gazetelerinden kesilmiş küpürler.

**IX. Kişisel Görüşmeler:** Şairle Ocak 2011 ve Mayıs 2012 tarihleri arasında Nevşehir'de birçok kez görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerin bazıları görüntülü bir şekilde kaydedilmiştir.

## Özet

### NEVŞEHİRLİ ÂŞIK AHMET'İN YAŞAMI VE ŞİİRİ ÜZERİNE

Nevşehirli Âşık Ahmet, saz çalmayan, ancak şiirlerini ezgili bir şekilde yaratan halk şairlerimizden biridir. 1950 doğumlu olan şair, Nevşehir'de yerel gazetelerde yayımladığı şiirleriyle ve çeşitli tarihlerde oluşturulup eşe dosta dağıtılan amatör ses kayıtlarıyla biliniyor. Elimizde 1990'da gerçekleştirilen iki video kaydı ve 1960'lı yıllardan günümüze kadar yazdığı şiirlerin bulunduğu dört el yazması defter de var. Bu defterlerde Âşık Ahmet'e ait 384 farklı şiir bulunuyor. Herkesin türkü söylediği bir aile ortamında büyüyen şair, özellikle ilk şiirlerinde dedesinden dinlemiş olduğu *Ferhat ile Şirin*, *Kerem ile Aslı*, *Tahir ile Zühre* gibi halk hikâyelerinden; Âşık Garip, Âşık Kerem, Karac'oğlan ve Muharrem Ertaş gibi âşıklardan besleniyor. Şiirlerinde en çok işlediği konular arasında aşk, gurbet, yoksulluk, toplumsal yergi ve kişisel olaylar sayılabilir. Âşık edebiyatının temeli olan "aşk", Âşık Ahmet'in sanatında da, bir ilkokul öğrencisinin saf aşkını dile getiren ilk şiirlerden, yaşamaya geç kalmışlığın ve zamansızlığın ifadesine dönüşen son şiirlere kadar, en başat konudur. Toplumsal yergiye yönelen şiirlerde ise insanların kabalığı ve birbirlerine yaptığı haksızlıklar, masumiyetin cezalandırılması, çıkarıcılık, sahtekârlık, tüketim çılgınlığı ve savurganlık, sömürü, eşitsizlik, adaletsizlik, kötü yönetim ve terör gibi güncelliğini koruyan konular öne çıkıyor. Yalnızca kendi başından geçenleri değil, yakın çevresinin yaşadıklarını da dile getiren Âşık Ahmet'in sanatında başkalarının ağzından yazılmış şiirlere de rastlanıyor. Şiirlerin büyük bir kısmı, âşık edebiyatının temel şekli olan 8'li ve 11'li hece vezniyle kurulmuş koşma biçiminin özelliklerini gösteriyor.

**Anahtar sözcükler:** âşık, aşk, yoksulluk, toplumsal yergi, koşma

*Abstract*

**ON LIFE AND ART OF NEVŞEHİRLİ ÂŞIK AHMET**

Ahmet from Nevşehir is one of our minstrels who is not playing saz but composing his poems melodiously. He was born at 1950 and known by his poems which have been published in local newspapers. He is also known with his amateur tape recordings which were delivered to acquaintances. Additionally, we have 2 video tapes from 1990 and 4 manuscripts which consist of his poems from 1960 to present. In these manuscripts there are 384 poems of his own. Minstrel Ahmet was grown up in a family in which everybody sings folk songs. Especially in his first poems, he got inspired from folktales like Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre which he first listened from his grandfather and minstrels like Âşık Garip, Âşık Kerem, Karac'oğlan and Muharrem Ertaş. Some of the themes he handles mostly in his poems are love, poverty, social satire, homesickness and individual cases. Love, which is the basis of minstrel literature (âşık edebiyatı) is in the minstrel Ahmet's poems also the dominant theme from the first poems which express the naive feelings of a child to the last poems which turn to express the belatedness and timelessness. In the poems of social satire, actual themes like the rudeness of humanity and unjustice between people, the punishment of innocence, venality, fraud, madness of consumption and extravagance, exploitation, inequality, injustice and terrorism are coming into prominence. We can observe not only his real life but also his neighborhood's and sometimes from another voice. Most of his poems set up with koşma style which has 8 and 11 syllabic meter.

**Keywords:** Minstrel, Love, Poverty, Social Satire, Koşma.